

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Základní aspekty předsmulvní odpovědnosti a její specifika v mediaci

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské

2023

XVI. ročník

Autor: Dominik Brož

Konzultant: JUDr. Martin Svatoš, Ph.D.

Navrhovaný specializační modul: Občanské právo hmotné

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do XVI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 18. 4. 2023

Dominik Brož

Celkový rozsah vlastního textu práce (od úvodu po závěr), včetně mezer a poznámek pod čarou:

53.660 znaků

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Martinu Svatošovi, Ph.D. za vstřícnost a konzultace, díky kterým mi s touto prací velmi pomohl a dal mi možnost objevit oblast práva, které bych se rád věnoval i nadále.

Obsah práce

1) Úvod.....	5
2) Zásady soukromého práva relevantní pro předsmulvní odpovědnost	6
3) Skutkové podstaty předsmulvní odpovědnosti	12
4) Specifika předsmulvní odpovědnosti při mediaci	25
5) Závěr	31
Seznam citované literatury	32

1) Úvod

Vyjednávání neboli negociace jsou neoddělitelnou součástí našich životů. Stejně tak naše dny neustále prostupují různá smluvní ujednání v podobě dohod, domluv a dalších forem, přičemž je zcela lhostejné, jak tato ujednání budeme nazývat.

Postup před uzavřením smlouvy je zároveň vhodné vnímat jako nelehkou výzvu, která je prakticky prvním testem budoucího smluvního partnerství. Pokud bude vyjednávání vedeno správně, eticky, strany budou hledět na konsensus a komunikovat, jak mají, bude velká šance, že uzavřou vysoce efektivní smlouvu, ze které budou profitovat. Jak se ale náš právní řád staví k situacím opačným, kdy aktéři postupují nepoctivě, neeticky a někdy se při vyjednávání dopouští až agresivních výstřelků?

Pokud by strany dohodu již mezi sebou měly a až v rámci smluvního styku by se začaly objevovat excesy, bylo by možné na dané chování reagovat podle norem závazkového práva. Jakmile je smlouva na světě, je třeba ji dodržovat, vyjadřovali již Římané svým *pacta sunt servanda*, ale co je třeba dodržovat, když ještě smlouva není?

2) Zásady soukromého práva relevantní pro předsmuvní odpovědnost

Smluv, které můžeme uzavřít, je nekonečně mnoho. Vzhledem k tomu, že existuje velká různorodost smluv, existuje i velká různorodost vyjednávání. Při posuzování, co je únosné, etické a morální v předsmuvní fázi kontraktace, je nutno tuto individualitu reflektovat a přihlížet k tomu, jak strany mezi sebou jednají a o čem jednají.

Nelze tedy v právním smyslu nalézt obecnou formuli, která by přesně vymezovala, co je v negociační fázi ještě únosné, etické a morální. Hodnotíme-li námi zkoumané předsmuvní interakce, je třeba se opírat o základní zásady soukromého práva, které odrážejí svobodu, poctivost, dobré mravy, dobrou víru a podobně, neboť právě tyto prostupují celým naším soukromým právem a jsou tedy vhodným vodítkem, které nás může dovést k cíli.

Nejdůležitějšími zásadami, které předsmuvní odpovědnost ovládají, jsou podle mého zásada autonomie vůle¹ a zásada poctivosti, která výrazně působí v případě předsmuvního stadia jako korektiv zásady dříve zmíněné.

2.1 Zásada autonomie vůle

Nejprve se zaměříme na zásadu autonomie vůle, jejíž úplné základy lze spatřovat v ustanovení článku 2 odstavce 3 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že „*každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“

Jedná se o opravdu velmi základní vymezení, které poskytuje subjektům práva volnost, v rámci které mohou libovolně nakládat se svými právy. Tato zásada je poté „zostřena“ v občanském zákoníku, který již přímo zakotvuje *zásadu smluvní svobody*, kterou Nejvyšší soud vnímá jako samotný projev obecné zásady autonomie vůle.²

¹ Ve své speciální podobě hovoříme o autonomii smluvní vůle, o smluvní svobodě a podobně viz níže

² BŘÍZA, Petr, PAVELKA, Tomáš. § 1725 [Obsah smlouvy]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 7

Zásadu smluvní svobody můžeme v občanském zákoníku nalézt nejprve v ustanovení § 1725, který stanoví, že je stranám necháno na vůli, aby si svobodně ujednaly smlouvu a určily její obsah, přičemž toto pravidlo podmiňuje tím, že se strany musí držet „v mezích právního řádu.“ Tato základní myšlenka smluvního práva podle občanského zákoníku je pak dále podpořena tím, že se stranám smluvního vztahu dokonce dovoluje uzavírat i smlouvy nepojmenované neboli inominátní.³

Na tomto místě si dovoluji poznamenat, že smluvní svobodu lze v kontextu předmluvní fáze kontraktačního procesu vnímat jako základní premisu, díky které mohou subjekty interagovat a uzavírat smlouvy, a proto je třeba ji stavět na pomyslný vrchol námi rozebíraných zásad. Shodně s tímto i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 10. 2018 označil v kontextu předmluvního vyjednávání autonomii smluvní vůle za jasnou prioritu, která bývá následně omezována dalšími korektivy.⁴

2.2 Zásada poctivosti

Zásada poctivosti je zakotvena v ustanovení § 6 občanského zákoníku, který vyjadřuje dvě hlavní myšlenky, které se k této zásadě váží. Nejprve je to povinnost subjektů práva, aby jednaly poctivě, a následně se jedná o starou římskoprávní zásadu *nemo turpitudinem suam allegare potest*, neboli *nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání*.

Pro správné pochopení zásady nám pomůže vymezení poctivosti jako takové. Ta figuruje jako objektivní maxima, podle které se dovozuje, že poctivě jedná ten, kdo při styku postupuje čestně, otevřeně a bere ohled na zájmy druhé strany.⁵ Charakteristickým je, že jednání z hlediska dodržení zásady poctivosti můžeme posuzovat, aniž bychom nutně přihlíželi k subjektivní stránce jednajícího. Analogicky například při posuzování, jestli osoba ve společenském styku jedná v souladu s etiketou taktéž neposuzujeme, zdali ví o tom, jak se podle etikety chovat, ale zkrátka jako přihlížející rozhodujeme, zda se podle ní navenek chová nebo ne. Při našich úvahách se tak projevuje objektivní charakter daných maxim chování.

³ Srov. ustanovení § 1746 odst. 2 občanského zákoníku

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018

⁵ Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 45

Byť je zásada poctivosti objektivní, je třeba poznamenat, že musí být vždy posuzována s ohledem na konkrétní případ.⁶ Tato skutečnost je obzvláště relevantní pro naši problematiku, kdy se zabýváme institutem předsmluvní odpovědnosti, která souvisí se smlouvami, o kterých bylo řečeno, že jich existuje nekonečné množství. Můžeme pak zcela jistě dovozovat proměnlivost poctivosti nejen v důsledku různorodosti smluvních ujednání, ale kupříkladu i ve světle odlišnosti subjektů a podobně. Pokud si opět pomůžeme příkladem s etiketou, můžeme tvrdit, že každý národ má trochu jiná pravidla etikety, a nelze tak hledat ultimátní formuli, která by platila bezvýjimečně.⁷

Jak bylo zmíněno výše, zásada poctivosti je podle autora druhou ze dvojice nejdůležitějších zásad, které předsmluvnímu stádiu kontraktačního procesu vládou. Vztah mezi zásadou smluvní svobody a zásadou poctivosti velmi trefně vylíčil již dříve označený rozsudek Nejvyššího soudu⁸, který explicitně stanoví, že „*prioritou je vždy svoboda smluvního vyjednávání, která je prolamována pouze tehdy, odporuje-li její prosazování principu poctivosti jednání.*“ Tímto Nejvyšší soud jasně stanovil hranici smluvní svobody, která leží tam, kde začíná nepoctivé jednání.

2.3 Zásada dobré víry

Oproti objektivnímu pojetí zásady poctivosti, míří zásada dobré víry na subjektivní stránku. Dobrou víru jako takovou můžeme charakterizovat jako subjektivní stav mysli, kdy jednájící strana neví o některých (závadných) rozhodných skutečnostech a zároveň o nich vědět ani nemohla.⁹ Dá se říci, že pak daná strana jedná v jisté nevědomosti, přičemž právě toto jednání můžeme označit jako jednání v dobré víře.

Je nutné poznamenat že v dobré víře naopak nejedná osoba, která o rozhodných skutečnostech vědět mohla a měla. Komentářová literatura výslovně stanoví, že zásada dobré víry neslouží

⁶ Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 48

⁷ Tato rozdílnost kultur je pak obzvláště relevantní pokud vnímáme problematiku vyjednávání z etického pohledu a nikoliv striktně z pohledu právního.

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018

⁹ Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 52

pro ochranu osob jednajících nedbalostně.¹⁰ Toto pravidlo pak lze dovést ve velmi častých případech, kde figurují veřejné rejstříky a seznamy, při kterých platí princip publicity veřejných rejstříků.¹¹

V případě předsmuvní odpovědnosti bude dobrá víra zkoumána nejvíce v souvislosti s ustanovením § 1729 odst. 1 občanského zákoníku, které směřuje na ochranu strany, která v dobré víře důvodně očekává, že dojde k uzavření smlouvy.¹² V souladu s výše uvedeným výkladem tato strana nemá a nemůže mít informace, které by dané důvodné očekávání vyvracely, takže jí zákon poskytuje ochranu a my můžeme dovozovat její dobrou víru v rámci daného styku.

2.4 Zásada dobrých mravů

Poslední právní zásadou, které se tato část práce dotkne, bude zásada dobrých mravů. Jedná se o jednu z nejvýraznějších zásad soukromého práva, která celý náš civilní právní systém prostupuje. Ustanovení § 1 odstavce 2 občanského zákoníku tuto zásadu zakotvuje tak, že s její pomocí stanoví limit pro odchylování se od dispozitivních norem.

V soukromém právu tak je sice dovoleno upravit si svá práva a povinnosti odchylně od zákona, pokud to zákon nezakazuje, ale i tato ujednání mají svou hranici, přičemž jedna z nich je soulad s dobrými mravy. Pakliže si mezi sebou subjekty upraví svá práva a povinnosti takový způsobem, že dané ujednání odporuje dobrým mravům, stane se dané ujednání absolutně neplatným.¹³

Co to tedy dobré mravy jsou? Základně lze pojmout, že dobré mravy jsou jakýsi „*souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou*

¹⁰ Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 52

¹¹ Srov. například ustanovení § 8 odstavec 1 zákona č. 304/2013 Sb., zákona o veřejných rejstřících

¹² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018, který uvádí: „... jednání o uzavření smlouvy dospělo do stadia, kdy jedna ze stran byla v důsledku chování druhé strany v dobré víře, že smlouva bude uzavřena (...) a druhá strana ukončila jednání o uzavření smlouvy, aniž k tomu měla spravedlivý důvod.“

¹³ Srov. § 580 odstavec 1 občanského zákoníku

neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.“¹⁴

Výše uvedená definice je však hojně kritizována a různých definicí, které se snaží postavit na jisto, co dobré mravy jsou a co ne, je spousta. Bohužel není cílem této práce se touto problematikou zabírat do hloubky, takže na tomto místě jen krátce dodáme, že je nutné dobré mravy vnímat jako jakýsi organismus, který se neustále vyvíjí a jako takový je pak vhodným měřítkem pro zhodnocení situací v konkrétním čase z pohledu etického, slušnosti i z pohledu poctivého jednání.¹⁵

Z výše podaného by mělo být zřejmé jakou váhu má zásada dobrých mravů v otázkách předsmulvni odpovědnosti, která není problémem, který by byl striktně právní, ale jedná se do velké míry o problém etický. Ostatně již Rudolf von Jhering, otec moderního pojetí předsmulvni odpovědnosti, vnímal její problematiku jako otázku „právně-etickou“.¹⁶ Nelze se tedy při jejím zkoumání omezit na pouhé juristické posuzování, ale je třeba vnímat i etický kontext každého případu. Ostatně na tuto myšlenku nás navádí i zásada poctivosti, která je často vnímána v kontextu předsmulvni fáze kontraktačního procesu jako významný korektiv smluvni svobody, jak bylo vylíčeno výše.

Relevantním pro práci dále je, že jednání v rozporu s dobrými mravy je mimo jiné způsobilé v některých případech dát vzniknout nárokům na náhradu škody. Konkrétně podle ustanovení § 2909 občanského zákoníku je vznik nároků na náhradu újmy z důvodu porušení dobrých mravů podmíněn zaviněním ve formě úmyslu.

Je tedy jistě představitelné, že i když je pro předsmulvni odpovědnost vymezeno několik skutkových podstat v občanském zákoníku, jejichž porušení dá za vznik nárokům na náhradu škody, porušení dobrých mravů jako takových půjde určitě využít v souvislosti se závadným chováním jedné ze stran v kontraktačním procesu i mimo tyto skutkové podstaty.

¹⁴ Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 20

¹⁵ Srov. PAŠEK, Martin. § 2909 [Porušení dobrých mravů]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 2

¹⁶ MATULA, Z. Culpa in contrahendo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. str. 5

Tintěra a Petr ve své knize například hovoří o tzv. *Letter of Intent*, který může upravovat podmínky negociace.¹⁷ Dokonce zmiňují, že tento může upravovat aplikaci pravidel o předsmluvní odpovědnosti.¹⁸ V případě, že by byl náš *Letter of Intent* v rozporu s dobrými mravy, museli bychom nevyhnutelně dovozovat jeho absolutní neplatnost,¹⁹ což by opět ovlivňovalo fázi negociací.

Závěrem můžeme porovnat korektiv zásady poctivosti, která v otázkách předsmluvní odpovědnosti vyvolává účinky jen v rámci jednotlivých skutkových podstat, které budou vyličený níže. S tímto shodně Melzer s Téglm dokládají v souvislosti s náhradou újmy, že v případě zásady poctivosti se vyžaduje porušení konkrétní zákonné povinnosti, která je z generálního vymezení zásady poctivosti odvozena, k tomu, aby nárok na náhradu újmy mohl vzniknout.²⁰ Naproti tomu dobré mravy jsou takřka všudypřítomné a jsou schopny vyvolávat právní důsledky samy o sobě.²¹

¹⁷ TINTĚRA, T., PETR, P. Základy závazkového práva. 1. díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, str. 59

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Viz § 580 odstavec 1 občanského zákoníku

²⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117. Praha: Leges, 2013, str. 121

²¹ Samozřejmě je tím myšleno, že se vyžaduje jejich porušení nebo jednání v rozporu s nimi

3) Skutkové podstaty předsmuvní odpovědnosti

V úvodu jsme zmínili, že jakmile je smlouva uzavřena, je třeba ji dodržovat, a zároveň jsme demonstrovali, že je nutné chránit strany i při vyjednávání těchto smluv. Následně jsme se ptali, co se vlastně v předsmuvním stadiu musí dodržovat.

S ohledem na předešlou kapitolu, která byla věnována základním zásadám soukromého práva, bychom mohli generalizovat, že je třeba při vyjednávání postupovat v souladu se zásadou poctivosti.²² Tato úvaha je určitě správná, a při přidání povinnosti jednat v souladu s dobrými mravy, v dobré víře a podobně, člověk nemůže minout.

Nadto nám však zákonodárce poskytuje čtyři základní skutkové podstaty předsmuvní odpovědnosti, které nalezneme v ustanoveních § 1728 až 1730 občanského zákoníku.

3.1 Jednání o smlouvě bez úmyslu ji uzavřít

Hned první skutková podstata naprosto dokonale reflektuje výše zmíněnou tezi o tom, že při posuzování předsmuvní odpovědnosti musíme vycházet ze zásady smluvní svobody, která figuruje jako jakási premisa, která je následně omezována požadavkem poctivosti a jednání v dobré víře, případně ochranou samotného jednání v dobré víře.²³

Ustanovení § 1728 odst. 1 občanského zákoníku tedy stanoví, že „každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře,“ což je efektivně naší premisou, která je omezována dovětkem, jenž po vzoru zásady poctivosti proklamuje, že premisa neplatí v případě, kdy strana o smlouvě vede jednání bez reálného úmyslu tuto smlouvu uzavřít.

Je patrné, že zákon nejprve opakuje, že ctí zásadu smluvní svobody, ale tuto pak omezuje zákazem nepoctivého jednání, přičemž v daném případě je nepoctivé jednání vyjádřeno tak, že strana o smlouvě jedná takzvaně na oko. Je pak zcela nepochybné, že pokud někdo bezdůvodně vzbudí v druhé straně dobrou víru v to, že smlouva může být uzavřena, a tato

²² PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předsmuvní odpovědnosti v praxi. *Obchodněprávní revue*, 2017, č. 5, s. 129-133

²³ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1662

strana následně vynakládá čas a další statky na to, aby mohlo být jednání uskutečněno, lze jednání prvního z aktéru označit za nepoctivé.

a) Dvě základní situace

V souvislosti s rozebíranou skutkovou podstatou si můžeme jednoduše představit dvě základní situace, na které dané ustanovení bude dopadat. Prvně je to situace, kdy osoba už od začátku negociací nemá reálný úmysl smlouvu uzavřít a přesto vyjednává. Tato situace nebude při posuzování dělat značné potíže, neboť je zřetelné, že strana jedná nepoctivě, a tedy v rozporu s ustanovením § 1728 odst. 2 občanského zákoníku už od samého začátku, kdy došlo k prvnímu kontaktu mezi aktéry.

Naproti tomu obtížnější pro posouzení může být situace, kdy strany začaly vyjednávat v souladu s právem, ale následně jedna ze stran pokračovala ve vyjednávání bez potřebného úmyslu uzavřít smlouvu. Rozdíl je zde tedy v tom, že k závadnému jednání nedochází od samého počátku negociací, ale až v průběhu.

Pro determinaci okamžiku, kdy má strana přerhnout jednání o smlouvě a neplýtvat již dále časem protistrany, bude rozhodující úmysl smlouvu *neuzavřít*. Petrov a kolektiv k tomuto stanoví, že „*odpovědnost vzniká v okamžiku, kdy dotčený subjekt (už) ví, že smlouvu neuzavře, a přesto o ní (dále) jedná.*“²⁴ Je tedy zjevné, že pokud strana dojde k rozhodnutí, že smlouvu uzavřít nechce, měla by to svému protějšku co nejdříve oznámit, a dát mu zároveň najevo, že jednání o smlouvě nebude již dále protahovat. Pokud takto postupovat nebude, bude svým chováním riskovat, že v jeho důsledku vznikne druhé straně nárok na náhradu škody.

Je jasné, že determinovat přesný okamžik toho, kdy vymizel úmysl kontrahovat a byl nahrazen úmyslem nekontrahovat, je prakticky nemožné určit a o to obtížnější pak případně dokazovat u soudu. Z praktického hlediska bychom tak mohli s odkazem na základní zásady opět konstatovat, že při hledání přesného okamžiku, kdy již nastává protiprávní situace, je vhodné posuzovat jednání stran v kontextu zásady poctivosti.

²⁴ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1663

Nepoctivě by kupříkladu nemusel jednat zástupce společnosti, která těsně před jeho schůzkou s protějškem rozhodla, že se smlouva uzavírat nebude, přičemž tuto skutečnost zástupce ještě neví a zároveň by ani nešlo v tak krátké době po společnosti rozumně požadovat, aby danou informaci svému zástupci předala. Bylo by tak v tomto případě podle autora práce vhodné a v souladu se zásadou poctivosti dovozovat neodpovědnost společnosti, případně jejího zástupce, za jednání na dané schůzce.

b) Shrnutí

Závěrem této útlé pasáže zabývající se jednáním na oko je nutno zmínit dva základní poznatky z právní teorie. Prvně se jedná o skutečnost, že zákon při posuzování situací z pohledu ustanovení § 1728 odst. 1 nevyžaduje specifický motiv pro vznik odpovědnosti. Je tedy zcela lhostejno, jestli se nepoctivá strana svým jednáním snaží o nějakou formu průmyslové špionáže, či se jedná o nadšeného amatérského vyjednávatele, který si negociací krátí své chvíle.

Zadruhé je pak nutné znova připomenout, že pro odpovědnost subjektu se vyžaduje jeho úmysl smlouvu neuzavřít.²⁵ Ve světle této informace pak konečně uvedme, že jako nepoctivé jednání nelze klasifikovat jednání, kdy si subjekt ověřuje, za by vůbec měl zájem danou smlouvu uzavřít, s kým a za jakých podmínek. Ostatně je třeba podotknout, že základní sběr informací a prvotní rozhodování, zda zájem uzavřít smlouvu je či není, se vyskytuje zpravidla při každém ekonomickém rozhodování a bylo by tedy maximálně kontraproduktivní a nelogické jej bez dalšího postihovat.²⁶

3.2 Informační povinnost stran

Druhá skutková podstata předmluvní odpovědnosti se věnuje velmi známé informační povinnosti. Znamé ne z toho důvodu, že by ji každý znal v souvislosti s ustanovením § 1728 odst. 2, ale spíše z toho důvodu, že každý, kdo se setkal se spotřebitelským právem ví, že při uzavírání spotřebitelských smluv má podnikatel rozšířenou informační povinnost vůči

²⁵ PRAŽÁK, Zbyněk, FIALA, Josef, HANDLAR, Jiří a kolektiv: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Praha: Leges, 2017, str. 15

²⁶ Tamtéž.

spotřebiteli. Základní povědomí o informační povinnosti v předmluvním stadiu tedy má zcela jistě drtivá většina právníků.

V obecné rovině však informační povinnost zachycuje ustanovení § 1728 odst. 2, které se váže k námi rozebírané problematice obecné předmluvní odpovědnosti. Toto ustanovení klade stranám vyjednávání povinnost informovat se navzájem o všech právních i skutkových okolnostech, o nichž strany ví nebo musí vědět, a to za účelem toho, aby se druhá strana mohla přesvědčit o tom, že předmětnou smlouvu lze platně uzavřít a zároveň aby každé ze stran byl zřejmý účel druhé strany smlouvu opravdu uzavřít.

a) Sdělení právních a skutkových okolností

Ze zákonného ustanovení lze bez dalšího dovodit, že zákonodárce pravidlo zakotvuje ze dvou důvodů. Nejprve mu jde o to, aby strany nemarnily čas jednáním o smlouvě, kterou nelze uzavřít z objektivních důvodů projevujících se ve vnějším světě. Může jít například o překážku existující smlouvy o zákazu zcizení předmětu, který měl být smlouvou mezi stranami v budoucnu převeden.

Vedle toho můžeme ze soudku skutkových okolností, které by měly být sděleny, uvést příklad se zcizením rodinného domu v klidné čtvrti, při kterém prodávající strana věděla, že sousedé tohoto domu budou velmi brzy na vedlejším pozemku stavět obrovskou továrnu, u které lze očekávat vysokou míru imisí. Tato informace nebyla při smlouvání sdělena a hned po nastěhování do nového obydlí se nabyvatelův sen o klidném životě na samotě u lesa rozplynul.²⁷

b) Posilování dobré víry mezi stranami

Druhým záměrem zákonodárce, který se zrcadlí v rozebírané skutkové podstatě, je posilování dobré víry mezi stranami a tím i přímé možnosti spoléhat se na svého brzy snad již smluvního partnera. Tímto pak dochází i k posilování obecné právní jistoty mezi vyjednávajícími subjekty, neboť při důsledném dodržování informační povinnosti budou mít strany nejen

²⁷ K tomuto přímo Alena Bányaiová in PRAŽÁK, Zbyněk, FIALA, Josef, HANDLAR, Jiří a kolektiv: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Praha: Leges, 2017, str. 15, zmiňuje stavební záměry souseda při koupi nemovitosti jako podstatné informace podléhající informační povinnosti v případě, že mohou mít vliv na záměr sledovaný kupujícím.

přehled o právních a skutkových okolnostech předmětu smlouvy, ale zároveň budou mít i přesné znalosti o tom, za jakých podmínek má protějšek zájem danou smlouvu uzavřít.²⁸ Při této transparentnosti a poctivém jednání se v konečném důsledku vyjednávači rovněž mohou vyvarovat toho, že by jejich jednání mohlo být kvalifikováno jako porušení ustanovení § 1728 odst. 1, tedy že by soudy dovozovaly jednání na oko.

Velmi vhodně informační povinnost shrnuje Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 10. 2018, ve kterém mimo jiné stanoví, že „... jde o to, aby jednající strany nebyly ovlivněny jakýmkoli klamavými údaji či neposkytnutím informací, jestliže by jejich absence mohla zkreslit představu druhé strany ovlivňující její zájem na uzavření smlouvy. Půjde tedy o takové okolnosti, kterými disponuje jedna ze stran a které jsou relevantní pro to, aby druhá strana mohla posoudit, zda má zájem na uzavření smlouvy.“²⁹

c) Relativita informační povinnosti

Obzvláště důležitá skutečnost charakteristická pro danou skutkovou podstatu je, že informační povinnost není absolutní, přičemž její relativitu můžeme nejvýrazněji pozorovat ve dvou hlavních rovinách.

První z nich je dána samotným obsahem smlouvy, o které se vyjednává. Po vzoru výše uvedeného judikátu tedy hovoříme o jisté relevanci sdělovaných informací vzhledem k obsahu a okolnostem uzavírané smlouvy.³⁰ Kupříkladu je zcela logické, že uvádění, jak je zatížena naše nemovitost nemá smysl v případě, kdy si v samoobsluze kupujeme šampón na mytí vlasů.³¹ Naopak při zcizování dané nemovitosti je tato informace zcela nepochybně předmětem informační povinnosti.

Druhá významná rovina je pak dána tím, v jaké fázi samotného vyjednávání se subjekty nachází.³² Tintěra s Petrem k tomuto uvádějí, že není potřeba prakticky hned při prvním

²⁸ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 1767. Srovnej také Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2535/2021 ohledně stanovených podmínek v rámci vyjednávání.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018

³⁰ Tamtéž.

³¹ Samozřejmě, že při dohnání příkladu *ad absurdum* by někteří relevanci byli s to dovozovat, ale držme se v tomto případě přesvědčení, že relevance absentuje.

³² TINTĚRA, T., PETR, P. Základy závazkového práva. 1. díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, str. 89

kontaktu budoucích kontrahentů sáhodlouze sdělovat veškeré informace. Koneckonců při prvotním „ořukávání“ velmi často není určeno jak široký bude obsah smlouvy, takže by bylo nespravedlivé hned zkraje požadovat automatické předestření všemožných informací a varování. Naopak je vhodné se opět opřít o základní zásady soukromého práva a dovodit, že by se strany navzájem měly informovat po vzoru zásady poctivosti do takové míry, aby byly schopny rozhodnout, zda pokračovat při vyjednávání dále a případně jakými cestami se při uzavírání smlouvy ubírat.³³

Tato rovina relativity předsmuvní odpovědnosti dokládá, jak je důležité vnímat, že smluvní vztah se, stejně jako všechny jiné mezilidské vztahy, vyvíjí v čase. I při budování prostého přátelského vztahu si lidé hned zkraje neříkají všechna svá tajemství a nesdělují své neduhy. Tato sdělení jsou pak komunikována s postupem času a v závislosti na silicím propojení.

3.3 Ukončení jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu

V pořadí již třetí skutkovou podstatu předsmuvní odpovědnosti můžeme *de facto* chápat jako jakési pokračování příběhu ze skutkové podstaty zakotvené v § 1728 odst. 1, kde bylo stanoveno, že nikdo neodpovídá za to, že neuzavře smlouvu, o které jednal. To samozřejmě platilo pouze za předpokladu, že jednání vedl s úmyslem danou smlouvu uzavřít.

a) Požadavek kvalifikované dobré víry

Skutková podstata, kterou budeme rozebírat nyní, zkoumá následné jednání, které se objevuje v dosti pokročilé fázi kontraktace. Můžeme zapomenout na jakékoliv „ořukávání“, jak bylo uvedeno v předešlé části, protože se nyní objevujeme v situaci, kdy už strany při vyjednávání dospěly tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako *vysoce pravděpodobné*.

Jak bylo na začátku práce zmíněno, premisou pro rozhodování o předsmuvní odpovědnosti je svoboda smluvní vůle, která je poté omezována dalšími zásadami jako je poctivost a podobně. V momentálně rozebíraném případě je však navíc potřeba, aby u stran byla dána kvalifikovaná dobrá víra, při které se jeví uzavření smlouvy právě jako *vysoce pravděpodobné*. V literatuře je zmiňováno, že aby byla splněna podmínka vysoké

³³ TINTĚRA, T., PETR, P. Základy závazkového práva. 1. díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, str. 89

pravděpodobnosti uzavření smlouvy, musí se zdát uzavření smlouvy jako prakticky jisté. Následně je doplňováno, že tomuto stavu odpovídá tak pokročilé vyjednávání, kdy již panuje shoda na celém obsahu smlouvy a čeká se již jen na provedení formálních procedur.³⁴

b) Shoda na obsahu smlouvy jako jediná podmínka pro vznik kvalifikované dobré víry?

I ve světle této skutkové podstaty je nutné přihlédnout k celému procesu vyjednávání a chování stran. Také je třeba přihlédnout ke smlouvě samotné a k dalším aspektům, které negociace doprovázejí. Může tedy být shoda na obsahu smlouvy výlučným pravidlem pro určení, zda se stranám jeví uzavření smlouvy jako vysoce pravděpodobné?

V této souvislosti je zajímavý případ z roku 2021, ve kterém strany jednaly o prodeji cyklověže. Na straně kupujícího stálo statutární město Hradec Králové, jehož zastupitelstvo se dne 30. 5. 2017 usneslo, že schvaluje koupi předmětné cyklověže za navrženou kupní cenu. Můžeme tedy říct, že na obsahu smlouvy panovala shoda, když bylo domluveno, co se kupuje a za jakou kupní cenu, o to více lze s domluvou počítat, když o ní bylo formálně rozhodnuto na zasedání zastupitelstva.

Problém spočíval v tom, že předmětná cyklověž byla umístěna na cizím pozemku, pročež ve stejném usnesení ze dne 30. 5. 2017 zastupitelstvo proklamovalo, že s koupí souhlasí pouze za předpokladu, že městu prodávající předloží doklady o oprávnění k umístění cyklověže na příslušných pozemcích.

Vzhledem k tomu, že prodávající dokumenty o oprávnění přes opakované výzvy nebyl schopen doložit, rozhodlo zastupitelstvo dne 30. 4. 2019 o zrušení usnesení, kterým se koupě schvalovala. S tímto postupem zcela logicky prodávající nesouhlasil, neboť s uzavřením smlouvy počítal a tvrdil tedy u soudu, že město postupovalo v rozporu s ustanovením § 1729 odst. 1 občanského zákoníku, a mělo by nahradit škodu.

³⁴ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 1769

Nejvyšší soud v tomto případě dovedl, že vzhledem k formulování podmínky pro uzavření smlouvy, se vysoce pravděpodobným mohlo uzavření smlouvy stranám jevit nejdříve právě po splnění této podmínky. Vzhledem k tomu, že podmínka splněna nebyla, nedospěly strany při jednání tak daleko, aby se uzavření smlouvy mohlo jevit jako vysoce pravděpodobné, a Nejvyšší soud tedy uzavřel, že postup statutárního města Hradec Králové nelze kvalifikovat jako jednání protiprávní ve smyslu ustanovení § 1729 odst. 1 občanského zákoníku.³⁵

c) Spravedlivý důvod pro neuzavření smlouvy

Pokud však jednání opravdu dojde tak daleko, že je kvalifikované očekávání mezi stranami dáno, lze smlouvu neuzavřít pouze pokud má ta která strana pro neuzavření *spravedlivý důvod*. Co ale může být oním spravedlivým důvodem?

Je jasné, že jak už bylo několikrát řečeno, ani v tomto případě nelze paušálně vymezit, co spravedlivý důvod je a co není. S patřičnou důsledností se tak vždy při posuzování musí přihlídnout ke všem konkrétním okolnostem daného kontraktačního procesu.³⁶

Stejně tak je opakovaně dovozováno, že posuzování předmluvní odpovědnosti nesmí být přílišně přísné v důsledku ochrany neustále zmiňované smluvní svobody.³⁷ I při determinaci spravedlivého důvodu pro neuzavření smlouvy se tedy tato úvaha zákonitě musí projevit.

Prvně lze uzavřít, že po vzoru klauzule *rebus sic stantibus* lze za spravedlivé důvody pokládat objektivní nepředvídatelné okolnosti, které vznikly v průběhu vyjednávání. Tato definice spravedlivého důvodu je však dovolím si říct extrémně striktní a ve vztahu k celkové doktríně předmluvní odpovědnosti by jistě neobstála.

S tímto souhlasí Nejvyšší soud, když ve svém rozsudku z roku 2018 poskytuje velmi benevolentní definici pro spravedlivý důvod a stanoví, že spravedlivým důvodem by měla být „každá racionální úvaha jednající strany, vycházející z objektivní skutečnosti, ale i

³⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2535/2021

³⁶ PRAŽÁK, Zbyněk, FIALA, Josef, HANDLAR, Jiří a kolektiv: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Praha: Leges, 2017, str. 18

³⁷ TINTĚRA, T., PETR, P. Základy závazkového práva. 1. díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, str. 90

z obhájitelného subjektivního přesvědčení podloženého konkrétními okolnostmi v daném čase.“³⁸

d) Lepší nabídka jako spravedlivý důvod

Na tento rozsudek se odkazuje i komentářová literatura, když polemizuje nad tím, zda je spravedlivým důvodem pro ukončení vyjednávání i jen taková lepší nabídka, která přijde na poslední chvíli od jiného subjektu, který patrně jednomu z kontrahentů konkuruje.³⁹

Komentář uvádí, že i v tomto případě bude velmi záležet na průběhu celého procesu vyjednávání. K tomuto se pak dotýká problematiky sjednaného *Letter of intent*⁴⁰ v rámci předsmělné fáze, který například zakotvuje pravidlo výlučného vyjednávání mezi subjekty. V daném případě bude možné dovozovat, že neuzavření smlouvy v pokročilém stadiu kvůli jiné nabídce bude v rozporu se zásadou poctivosti, a tedy i v rozporu s pravidly předsmělné odpovědnosti, neboť daným jednáním je přímo porušován podepsaný *Letter of intent*.

Samozřejmě se nelze v daném případě upínat na formalistické pojetí, které může ve čtenáři honosný název „*Letter of intent*“ vzbuzovat. Pokud si tedy strany naprosto neformálně dají navzájem najevo, že si nepřejí, aby se vyjednávalo i s někým jiným, tak i k tomuto bude přihlédnuto, a i zde bude při porušování vhodné nepoctivost dovozovat.

Zbývá nám tedy vyřešit finální otázku, a to zda můžeme lepší nabídku považovat za spravedlivý důvod pro neuzavření smlouvy v případě, že si strany způsob vyjednávání a kontraktace předem neupravily. S odkazem na citovaný rozsudek Nejvyššího soudu výše bych se nebál tvrdit, že lepší cena⁴¹ jiné nabídky může být spravedlivým důvodem. Petrov a další k tomuto dodávají, že je potřeba, aby byly podmínky uzavření nové smlouvy *výrazně* výhodnější.⁴²

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018

³⁹ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 1770

⁴⁰ Viz část 2.4 této práce.

⁴¹ Respektive obecně lepší podmínky, které vyústí v ekonomicky lepší výsledek vzhledem k obsahu smlouvy.

⁴² Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 1770

K tomuto však dodám, že po vzoru smluvní svobody si strany samy určují, jakou smlouvu uzavřít a kdy, a domnívám se, že nelze subjekt nutit uzavřít smlouvu, která v porovnání se smlouvou konkurenční zapříčiní ekonomickou ztrátu. Na druhou stranu i tuto polemiku bude nutné relativizovat k průběhu vyjednávání a k hrozící vzniklé škodě na straně jednajícího s kvalifikovanou dobrou vírou.

e) Uzavření totožné smlouvy jen s jiným subjektem jako spravedlivý důvod?

Výše byla rozebírána lepší nabídka spíše z ekonomického pohledu, tedy v situaci, kdy strany kupříkladu jednají o koupi statku za určitou cenu a konkurent nabídne za daný produkt cenu jednoduše výhodnější. V této situaci jsme dovodili, že i samotná lepší cena může být spravedlivým důvodem v případě, že je oproti původní nabídce dostatečně *výrazně* lepší. Může však být spravedlivým důvodem pro neuzavření i naprosto totožná nabídka jen od jiného subjektu?

I zde jsem s to dovozovat, že ano. Představme si situaci, kdy například fotbalista jedná o uzavření sponzorské smlouvy se společností, která vyrábí sportovní oblečení. Náš fotbalista není bohužel nejlepšího zrna, takže se o něj sponzoři neperou a daná společnost je jediná, která by o smlouvu měla zájem. V rámci jednání o sponzoringu následně strany dojdou tak daleko, že mezi nimi panuje shoda na obsahu smlouvy a uzavření smlouvy se jeví jako vysoce pravděpodobné.

Problém však je v tom, že výrobce oblečení je dlouhodobě spojován s nezákonným využíváním dětských pracovníků, kteří pro něj vyrábějí kusy oblečení v nelidských podmínkách.

Těsně před uzavřením sponzorské smlouvy se na fotbalistu obrátí druhá společnost, která s ním chce uzavřít naprosto totožnou smlouvu, přičemž reputace této nové společnosti je značně odlišná. Používá obnovitelné zdroje, pořádá osvětové akce, kterými bojuje proti špatným pracovním podmínkám a vykořisťování a její značka je postavena na ideje rovnosti a boji proti rasismu a předsudkům.

Uzavření sponzorské smlouvy je velmi vážná věc, neboť se pak stává sportovec prakticky obličejem celé značky. Často natáčí různé reklamy, které kolují veřejným prostorem, účastní se akcí pořádaných sponzorem a samozřejmě nosí jeho oblečení.

Uvažujme, že všechny konotace, které se k oběma společnostem váží jsou veřejně známé. V daném případě je pak tedy kontraktace s druhou společností pro fotbalistu opravdu velmi výrazně výhodnější. Pokud se tak stane, bude ambasadorem projektu, který bojuje za lepší životní úroveň, bude se moct osobně podílet na boji s nerovností ve společnosti a podobně. V opačném případě riskuje, že bude spojován s vykořisťováním dětí v zemích třetího světa a bůhví s čím vším ještě.

Jsem přesvědčen, že v daném případě nebude za neuzavření sponzorské smlouvy s první společností fotbalista odpovědný, neboť se můžeme plně odkázat na odůvodnění výše uvedeného rozsudku z roku 2018.⁴³ Sportovec by totiž při volbě druhé společnosti jako svého smluvního partnera zcela jistě postupoval *po předchozí racionální úvaze, která vychází z objektivní skutečnosti*. I v případě volby s kým kontrahovat na základě subjektivního přesvědčení jsem toho tvrze, že je v tomto případě takové přesvědčení obhájitelné.

Tím, že jsme došli k závěru, že i uzavření zcela totožné smlouvy pouze s jinou smluvní stranou může být bráno v určitých situacích jako spravedlivý důvod, na základě kterého se jednájící strana vyhne odpovědnosti z neuzavření smlouvy prvotní, by mělo být čtenáři v plné míře jasné, jak je při posuzování případů předmluvní odpovědnosti důležité vnímat individualitu každého předmluvního vztahu. Smluv je zkrátka nekonečně mnoho stejně jako lidí, a stejně tak je i nekonečně mnoho řešení otázek okolo předmluvní odpovědnosti.

3.4 Ochrana důvěrných údajů a sdělení získaných při vyjednávání

Námi v pořadí druhá rozebíraná skutková podstata pojednávala o tom, že si strany při vyjednávání musí sdělit základní penzum informací. Je logické, že nějaké základní minimum bude sděleno zákonitě vždy už jen za tím účelem, aby vůbec bylo o čem jednat, nicméně zákon poté opětovně po vzoru zásady poctivosti stanoví jisté minimum, které slouží jako takový *hard deck*, pod který vyjednávači nemohou.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 856/2018

Vzhledem k tomu, že se tedy při negociaci sděluje značná porce informací, je zákonodárce nucen reagovat i na tento stav a poskytnout stranám kus právní jistoty tím, že zakotví pravidlo, podle něhož budou citlivé informace chráněny. A to i přes ustanovení § 1730 odst. 1, které stanoví, že si strany mohou vést záznamy o údajích poskytnutých v rámci vyjednávání nehledě na to, zda k uzavření smlouvy ve finále dojde, či ne.

V odstavci druhém § 1730 je tedy zakotveno zákonné pravidlo, kterým se straně, která při vyjednávání získala důvěrné údaje druhé strany, ukládá, aby dbala o to, že nedojde k jejich zneužití nebo prozrazení bez zákonného důvodu.

a) Důvěrné údaje

Pro správný výklad příslušného ustanovení se musí čtenář zaobírat přesným vymezením tří základních pojmů, které se k dané problematice váží.

Nejprve se bude jednat o pojem důvěrného údaje. K výkladu tohoto pojmu nám může pomoci obchodní zákoník, který ještě donedávna stanovil, že kvalitu důvěrného údaje získá údaj, který strana jako důvěrný označí.⁴⁴ Lze tedy v rámci výkladu vykopnout tím, že pokud strana sděluje svůj údaj a tento označí za důvěrný, měl by si tuto kvalitu ve smyslu ustanovení § 1730 odst. 2 občanského zákoníku podržet.

Nicméně ani toto pravidlo, které vychází ze zásady autonomie vůle, nebude bezbřehé. Po vzoru předchozího výkladu stanovme, že toto své „označovací právo“ nemůže strana zneužívat, či jej snad až využívat, jak se říká, šikanózně. K tomuto tedy uzavřeme, že v případě, že strana označí za důvěrné údaje notoriety, veřejně dohledatelné informace a podobně, nelze kvalitu důvěrnosti těchto údajů v daném vztahu dovozovat.

Když jsme stanovili, že důvěrné údaje nebudou notoriety, ale zároveň se bude jednat o širší množinu údajů, než jakou by tvořily pouze údaje označené za důvěrné, je třeba naši definici zostřit a determinovat tak, jaké údaje tedy *in fine* za důvěrné považovány budou.

⁴⁴ Srov. ustanovení § 271 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku

V tomto případě podle mého poskytují skvělou definici Pražák a ostatní, když stanoví, že zákaz zneužití podléhá takové informace, jejichž vyžádání by mohlo té které straně přivodit újmu, a to ať z hlediska obchodního nebo bezpečnostního.⁴⁵ Dále taktéž dodávají, že po vzoru obchodního tajemství⁴⁶ musí primárně zajišťovat důvěrnost údajů sama dotčená strana. Tento závěr je nanejvýš logický, neboť v případě, že někdo zveřejní své údaje, nemůže po ostatních spravedlivě požadovat zadostiučinění, pokud i tito po vzoru původce informací jeho údaje zveřejní.⁴⁷

Dostáváme se tedy k finálním otázkám, které je třeba v souvislosti s poslední námi rozebíranou skutkovou podstatou předsmluvní odpovědnosti vyřešit.

Zákazem zneužití důvěrných údajů zákonodárce v daném případě myslí jejich využití v rozporu s účelem, za jakým byly předány, případně pak takové jejich využití, které je způsobilé přivodit původci informací újmu.⁴⁸ Co se týče prozrazení bez zákonného důvodu, tak je velmi zřejmé, že toto pravidlo bude připouštět prozrazování údajů, které je vyžadováno na základě jiného právního předpisu. Nejjednodušeji si lze představit legální sdělení údajů z důvodu jejich vyžádání soudem.⁴⁹

⁴⁵ PRAŽÁK, Zbyněk, FIALA, Josef, HANDLAR, Jiří a kolektiv: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Praha: Leges, 2017, str. 21

⁴⁶ Srov. ustanovení § 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

⁴⁷ Viz. výše o notoriích a veřejně dohledatelných informacích.

⁴⁸ Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 1772

⁴⁹ Srov. například ustanovení § 125 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

4) Specifika předsmuvní odpovědnosti při mediaci

Ustanovení o předsmuvní odpovědnosti nám neposkytují výčet smluv nebo snad typů vyjednávání, na které se vztahují. Jedná se proto o obecná pravidla, která se uplatní obecně na všechny typy uzavíraných smluv, respektive minimálně na ty smlouvy, které se uzavírají v rámci soukromého práva.

Výše byl již několikrát kladen důraz na to, že při posuzování jednání stran z pohledu předsmuvní odpovědnosti, musí soud přihlížet zpravidla ke všem relevantním okolnostem jak samotného vyjednávání, tak i smlouvy, kterou se strany snaží nebo snažily uzavřít. Jak se ale bude postupovat při posuzování předsmuvní odpovědnosti při jednání s mediátorem? Je vůbec mediátor svým působením způsobilý ovlivnit právní kvalifikaci při vyjednávání o smlouvě?

4.1 Základní okolnosti námi rozebírané mediace

Uvažujme situaci, kdy mezi stranami vznikl konflikt, který lze vyřešit pouze nově uzavřenou smlouvou mezi danými subjekty. Strany spolu tedy začnou jednat, a při negociaci se dostanou do nepřekonatelného deadlocku, ze kterého nemohou ven. Zároveň obě strany musí kontrahovat a dotáhnout celý proces vyjednávání do zdárného konce, takže se rozhodnou, že si nechají pomoci mediátorem, když se strany samy nejsou schopné posunout.

Krátce po vzájemné shodě na pokračování vyjednávání za užití mediace dojde k oslovení zapsaného mediátora podle zákona č. 202/2012 Sb., zákona o mediaci, a následnému podpisu platné a fakticky správně a pravdivě sepsané smlouvy o provedení mediace podle § 4 zákona o mediaci, kterou celé jednání začne.

Mediace ze strany mediátora bude v našem případě vedena naprosto bezchybně podle zákona a rovněž tak i v souladu s etickým kodexem mediátora.⁵⁰ K povaze mediace poznamenejme,

⁵⁰ Na tomto místě dodejme, že mediátor v daném případě postupuje v souladu s oběma v česku nejznámějšími etickými kodexy mediátora, kterými jsou: 1) Etický kodex zapsaných mediátorů schválený Ministerstvem spravedlnosti dne 22. 1. 2021, který je k nalezení na tomto odkaze: <https://justice.cz/web/msp/vykladova-stanoviska-a-cinnost-pracovni-skupiny-k-mediaci?clanek=eticky-kodex-zapsanych-mediatoru>; a 2) Návrh etického kodexu advokáta mediátora vytvořen Českou advokátní komorou, který je k nalezení na tomto odkaze:

že se všichni zúčastnění shodli na tom, že bude mediace prováděna spíše *facilitativním* způsobem,⁵¹ který se vyznačuje obecně menší aktivitou mediátora, jenž se do vzniklého sporu snaží převážně nevměšovat a funguje spíše jako neutrální osoba, která poskytuje stranám sporu platformu pro jejich vyjednávání a snaží se je vést ke smírnému řešení.

Nicméně i když v daném případě mediátor postupuje prakticky bezchybně, tak nemusí být v jeho silách odvrátit následnou žalobu, kterou jedna ze stran podá u soudu z toho důvodu, že při vyjednávání v rámci mediace došlo k porušení zákonných ustanovení o předsmělní odpovědnosti. Jak bude v tomto případě proběhlá mediace tvarovat vzniklý spor?

4.2 Smlouva o provedení mediace

Podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona o mediaci je mediace zahájena uzavřením smlouvy o provedení mediace. Komentář k těmto ustanovením stanoví, že se jedná o „*účinek konsensu stran konfliktu o tom, že budou řešit práva a povinnosti, které jsou mezi nimi sporné, právě prostřednictvím mediace.*“⁵² Byť komentář hovoří o řešení „*práv a povinností*“, je zcela zjevné, že se daný poznatek bude aplikovat i pro náš případ, kdy se vyjednává o zatím neuzavřené smlouvě.

Zřejmě nejdůležitějším ustanovením o smlouvě o provedení mediace je pro náš případ ustanovení § 4 odst. 2 písm. c) zákona o mediaci, podle kterého se vyžaduje, aby strany ve smlouvě o provedení mediace vymezily konflikt, který bude předmětem mediace, přičemž dané vymezení je obligatorní náležitostí této smlouvy. K tomuto se zároveň obecně stranám doporučuje, aby byl předmět konfliktu ve smlouvě vymezen co možná nejpřesněji.⁵³

Je zjevné, že bude smlouva o provedení mediace obzvláště relevantní pro případy porušení skutkových podstat zakotvených v ustanoveních § 1728 odst. 1 a § 1729 odst. 1 občanského zákoníku.

<https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12910>. Pro úplnost také dodejme, že je lhostejno, zda je náš mediátor zároveň advokát nebo ne.

⁵¹ K facilitativní mediaci srov. SVATOŠ, M.: Tajemství mediace aneb Řešení sporů od A do Z, Praha: Art Francesco 2020, str. 101 a následující

⁵² HÁJKOVÁ, Šárka. § 4 [Zahájení mediace]. In: DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 22

⁵³ HÁJKOVÁ, Šárka. § 4 [Zahájení mediace]. In: DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 24

V obou těchto skutkových podstatách je totiž rozhodující v případném sporu dokázat, o jaké smlouvě se jednalo a jakým jednáním nepoctivá strana vzbudila ve svém protějšku dobrou víru⁵⁴ v to, že bude smlouva uzavřena anebo v to, že má nepoctivá strana reálný úmysl danou smlouvu uzavřít.

Po vzoru předešlého výkladu pak lze dovozovat, že datovaná smlouva o provedení mediace může být velmi silným důkazním materiálem, který je způsobilý před soudem prokázat, v jakém čase a jakým způsobem ta která strana projevovala svou vůli o předmětné smlouvě jednat. Pokud by navíc strany dbaly výše uvedeného doporučení ohledně co nejpřesnějšího vymezení konfliktu ve smlouvě o provedení mediace, byla by tato smlouva o to silnějším důkazním prostředkem.

4.3 Názor nebo rada mediátora

I když jsme výše uvedli, že mediátor v našem případě vedl mediaci spíše facilitativně, může se stát, že bude v průběhu jednání stranami otázan na jeho názor, který následně neutrálně a se vší odborností poskytne. Je pak jistě představitelné, že se může najít osoba, která tímto mediátorovým názorem bude před soudem argumentovat a snažit se tak přenést trochu své odpovědnosti právě na onoho mediátora. Může však být rada poskytnutá v rámci mediace způsobilá vyvolat nějaké právní účinky při námi rozebíraném sporu?

Na začátek je potřeba zmínit, že podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona o mediaci je mediátorovi explicitně zakázáno ohledně řešeného sporu poskytovat právní služby – to platí bezvýjimečně i v případě, kdy je mediátor zároveň advokátem. Stejně ustanovení nicméně naopak mediátorovi povoluje v rámci mediace vyjádřit svůj právní názor, který ale není pro strany závazný.⁵⁵

Je sice pravda, že vzhledem k tomu že náš mediátor jedná v souladu s etickými kodexy, a tím pádem by v daném případě při vyslovování svého názoru strany o jeho nezávaznosti pečlivě

⁵⁴ Nebo až kvalifikovanou dobrou víru vyžadovanou podle § 1729 odst. 1 občanského zákoníku

⁵⁵ HÁJKOVÁ, Šárka. § 8 [Výkon činnosti mediátora]. In: DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 45

informoval,⁵⁶ nicméně i zde se domnívám, že může poskytnutý názor sehrát důležitou roli při dokazování před soudem. A to i když je pro strany nezávazný.

Nejprve můžeme kupříkladu uvažovat situaci, kdy mediátor vysloví svůj názor v tom smyslu, že sdělí, že je přesvědčen, že některá skutečnost podléhá informační povinnosti podle § 1728 odst. 2 občanského zákoníku. Pakliže by se potom právě tato informace stala předmětem sporu o porušení daného ustanovení, mohlo by prokázání poskytnutí daného názoru mediátorem, se kterým se obě strany mohly pečlivě seznámit, značně ulehčit následné dokazování nepoctivého jednání.

Naopak se může stát, že mediátor poskytne názor, na nějž se bude nepoctivá strana u soudu odvolávat s tím, že přeci jen jednala podle pokynů mediátora, a neměla by být za své jednání odpovědná. V tomto případě lze argumentovat nejen již zmíněnou nezávazností poskytnutého názoru, ale rovněž i základním pilířem mediace, kterým je dobrovolnost jednání s mediátorem.⁵⁷

Strany sporu se mediace účastní dobrovolně a je pouze na jejich rozhodnutí, jestli budou v jednání pokračovat, či své jednání se zapsaným mediátorem kdykoliv ukončí. Výmluva, kterou by se nepoctivá strana, jež pokračovala v jednání bez reálného úmyslu uzavřít smlouvu, snažila tvrdit, že v jednání pokračovala kupříkladu jen kvůli tomu, že mediátor sdělil svůj názor, že k uzavření smlouvy stále dojít může, se ve světle zásady dobrovolnosti jeví jako maximálně lichá.

Uzavřeme tuto část s tím, že je to především odpovědnost samotného vyjednávače, aby po svém vnitřním rozhodnutí, že smlouvu uzavírat nebude, dal toto své rozhodnutí druhé straně patřičně najevo a jednání o smlouvě okamžitě přerušil, jak již bylo konstatováno v předešlých kapitolách. Pakliže takto postupováno nebude, nebude ani možné se ohlížet na mediátora.

⁵⁶ Srov. článek VIII návrhu etického kodexu advokáta mediátora.

⁵⁷ HÁJKOVÁ, Šárka. § 2 [Základní pojmy]. In: DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 10 a následující

4.4 (Ne)odpovědnost za uzavření mediační dohody

Zdárná mediace je zakončena uzavřenou mediační dohodou, kterou podepisují strany sporu spolu s mediátorem. Vzhledem k tomu, že i tato dohoda je *de facto* smlouva jako každá jiná, je nutno počítat s tím, že i proti jejímu obsahu, způsobu uzavření a podobným skutečnostem, které se k dohodě váží, může být brojeno před soudem. Stejně tak může být předmětem následného soudního sporu i neuzavření takovéto dohody, a shodně jako v minulých kapitolách i zde se může vyskytnout účastník řízení, který se vymlouvá na činnost mediátora.

Nicméně ani zde nemohou účastníci mediace svalovat svou odpovědnost na mediátora, a obzvláště v otázkách mediační dohody je třeba hledat viníka právě v nich samých.

Nejprve při odůvodnění výše uvedeného tvrzení vyjděme ze speciálního ustanovení zákona o mediaci, které zcela jednoznačně stanoví, že jsou to pouze strany sporu, kdo nese odpovědnost za obsah mediační dohody a nikoliv mediátor.⁵⁸ Ani zde tedy není na místě ohlížet se na mediátora s tím, že mediační dohoda kupříkladu neměla náležitosti, které by si ta která strana představovala a podobně.

Odpovědnost stran však nekončí u pouhého obsahu mediační dohody. Naopak je potřeba ji rozšířit i na odpovědnost za její samotné uzavření či neuzavření. Při odůvodnění tohoto závěru se opět vracíme k onomu základnímu stavebnímu kameni mediace, kterým je její dobrovolnost. Díky této dobrovolnosti je pak celé jednání v rámci mediace plně v rukou každé ze stran a stejně tak je plně v dispozici vyjednávačů, jestli dohodu uzavřou či nikoliv. Ustanovení § 1729 odst. 1 občanského zákoníku se tedy při mediaci uplatní zcela bez omezení.

Trefně odpovědnost stran v této věci shrnuje Martin Svatoš, když konstatuje následující: „... platí, že k uzavření mediační dohody bez souhlasu stran nedojde, a strany tak mají kontrolu nejen nad její podobou, ale rovněž nad tím, zdali vůbec vznikne, nebo ne.“⁵⁹

⁵⁸ Srov. ustanovení § 3 odst. 3 zákona o mediaci.

⁵⁹ SVATOŠ, M.: Tajemství mediace aneb Řešení sporů od A do Z, Praha: Art Francesco 2020, str. 109

4.5 Shrnutí

V poslední kapitole této práce bylo demonstrováno, jak je pro případ nepoctivého vyjednávání důležitá dobrovolnost mediace, na základě které lze velmi široce dovozovat odpovědnost samotných stran sporu za to, jakým způsobem vyjednávání vedou, a jak jej ve svém konečném důsledku i zakončí.

Zároveň bylo opakovaně dokázáno, že účast zapsaného mediátora při vyjednávání v žádném případě nemůže vyloučit povinnost strany jednat poctivě anebo v souladu s pravidly předsmělní odpovědnosti, a přesně naopak jsme si názorně ukázali, jak jsou právě pro případ následných soudních sporů projevy stran při mediaci důležité, a jakou váhu mohou mít při užití jakožto důkazního materiálu.

Závěrem lehce s nadsázkou shrňme, že mediace pro účely usnadnění vyjednávání může působit jako již několikrát zmiňovaný *Letter of Intent*, na kterém je věrně zachyceno, o jaké smlouvě a za jakých podmínek mají strany v úmyslu jednat. Tento dokument je pak způsobilý sloužit jako silný důkazní prostředek, na základě kterého bude možné determinovat v jakých polohách se nacházely poměry stran a jakou míru a jaký způsob poctivého jednání je vhodné vymáhat.

I zde však musíme již poněkoličké zopakovat, že při posuzování případů, ve kterých figuruje předsmělní odpovědnost, je třeba přihlížet ke všem relevantním okolnostem. Je tedy vhodné očekávat, že pouhé jednání s mediátorem nebude výlučnou oblastí, kterou bude soud v řízení prověřovat. Zároveň je také vhodné pamatovat na ustanovení § 9 zákona o mediaci, který stanoví mediátorovu mlčenlivost.

5) Závěr

Stručným rozbohem základních specifik předsmuvní odpovědnosti při mediaci jsme se dostali na konec práce, která začala teoretickou částí a postupně se dostávala až k rozboru právě zmíněné praktičtější oblasti, na které se naše předsmuvní odpovědnost uplatní.

V první části práce bylo pojednáno o základních zásadách soukromého práva, které se v rozebíraném institutu nejvíce projevují. Následně byl i v samotném výkladu ohledně jednotlivých skutkových podstat předsmuvní odpovědnosti opakovaně kladen důraz na ony základní zásady, bez jejichž znalosti by nikdo nebyl s to správně rozhodovat o tom, zdali došlo k porušení skutkových podstat, či nikoliv.

Práci uzavřeme konstatováním toho, že kdo bude postupovat při vyjednávání poctivě a v dobré víře, bude se moct těšit kvalitní právní ochrany, kterou institut předsmuvní odpovědnosti široce poskytuje.

Seznam citované literatury

- 1) PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022
- 2) Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022
- 3) MATULA, Z. Culpa in contrahendo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- 4) TINTĚRA, T., PETR, P. Základy závazkového práva. 1. díl. 2. vydání. Praha: Leges, 2020
- 5) MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117. Praha: Leges, 2013
- 6) PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předmluvní odpovědnosti v praxi. Obchodněprávní revue, 2017, č. 5, s. 129-133
- 7) Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017
- 8) PRAŽÁK, Zbyněk, FIALA, Josef, HANDLAR, Jiří a kolektiv: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ. Praha: Leges, 2017
- 9) Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019
- 10) Etický kodex zapsaných mediátorů schválený Ministerstvem spravedlnosti dne 22. 1. 2021, který je k nalezení na tomto odkaze: <https://justice.cz/web/msp/vykladova-stanoviska-a-cinnost-pracovni-skupiny-k-mediaci1?clanek=eticky-kodex-zapsanych-mediatoru>
- 11) Návrh etického kodexu advokáta mediátora vytvořen Českou advokátní komorou, který je k nalezení na tomto odkaze: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12910>
- 12) SVATOŠ, M.: Tajemství mediace aneb Řešení sporů od A do Z, Praha: Art Francesco 2020
- 13) DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013